

**TÜRK GÖÇMEN İŞÇİLERİN ÇALIŞMA YAŞAMINDA
KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR: GİRESUN'DAN ABD'NE
GÖÇ ETMİŞ TÜRK GÖÇMEN İŞÇİLER
ÜZERİNE BİR İNCELEME**

Doç. Dr. Nuray GÖKÇEK KARACA*

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Türk göçmen işçilerin ABD'ne giriş tarihleri, giriş biçimleri, göç etme nedenleri, ABD'ndeki statüleri ile birlikte çalışma yaşamında karşılaştıkları sorunları ortaya koymaktır. Bu çalışmada çalışma grubunu, ABD'nin Connecticut eyaletinin Bridgeport, New Haven ve Danbury kentinde yaşayan Giresun'dan ABD'ne göç etmiş 92 Türk göçmen işçi oluşturmaktadır. Veriler, araştırmacı tarafından literatür taraması yapılarak geliştirilen 79 açık ve kapalı uçlu sorudan oluşan anket ve yüz yüze görüşmeler ile toplanmıştır. Toplanan verilerin analizinde SPSS 13.00 istatistik paket programı kullanılmış ve elde edilen sonuçlar frekans ve yüzde dağılımı biçiminde gösterilmiştir. Araştırma bulgularına göre, ABD'ndeki Türk göçmen işçilerin büyük bir çoğunluğunu genç ve ekonomik açıdan aktif erkekler oluşturmaktadır. Bu işçilerin ABD'ne göçü, yoğun bir şekilde 1980'li yıllarda başlamış, 1990'lı yıllarda artarak devam etmiş, 2000 yılından itibaren ise azalmaya başlamıştır. Statüleri itibarıyla ABD'ndeki Türk göçmen işçiler "ABD'ne girişleri ve çalışmaları yasal olanlar", "ABD'ne girişleri yasal, çalışmaları yasal olmayanlar" ve "ABD'ne girişleri ve çalışmaları yasal olmayanlar" şeklinde kategorize edilebilir. Bu işçilerin ABD'ne göç etmeleri Türkiye'deki işsizlik ve gelir dağılımı eşitsizliği gibi iki önemli nedene dayanmaktadır. Kaçak olma ve dil yetersizliği gibi nedenlerle göçmen işçilerin büyük bir çoğunluğu

mesleklerine ve eğitimlerine uygun nitelikteki bir işte çalışmamakta, çalışma süreleri ve ücretler bakımından ABD vatandaşlarına göre daha kötü koşullarda çalıştırılmaktadır. Yasal olanlar da dahil göçmen işçilerin büyük bir çoğunluğu sosyal korumadan yoksundur ve sağlık vb. yardımlardan yararlanamamaktadır. Bu işçiler, çok uzun süreli olmamakla birlikte işsizlik sorunuyla da karşılaşmaktadırlar.

Anahtar Sözcükler: Göçmen İşgücü, Türk Göçmen İşçiler, Göçmen İşçilerin Karşılaştığı Sorunlar.

ABSTRACT

**THE RISKS FACED BY TURKISH IMMIGRANT WORKERS IN
WORKING LIFE: AN ANALYZE ON TURKISH IMMIGRANT
WORKERS MIGRATED FROM GİRESUN TO U.S.A.**

The aim of this study is to find out the dates and ways of entrance of Turkish immigrant workers to the U.S., their status, the factors driving immigration to the U.S. and the risks faced by them in work life. In this research the group studied is made up of 92 Turkish workers immigrated from Giresun and are working in three main cities in the State of Connecticut; Bridgeport, New Haven and Danbury. Data are gathered through interviews and a questionnaire composed of 79 closed and open-ended questions developed by the researcher based on a literature review. For data analysis, SPSS 13.00 statistical program is used and the results are illustrated in the form of frequency and percentage scattegrams. According to the findings, the immigration of Turkish workforce to the U.S. has started in 1980's and has increased in 1990's and beginning from the year 2000 it has begun to decrease. The vast majority of the Turkish immigrant workers in the U.S. are young and economically active male. These workers in the U.S. can be separated into three groups such as those whose both entrance to and working in the U.S. are legal, those whose entrance to the U.S. is legal but working there is illegal, and those whose neither entrance to nor working in the U.S. is legal. The two most important factors driving

* Anadolu Üniversitesi, İİBF, ÇEEİ Bölümü.

immigration of Turkish immigrant workers to the U.S. are found to be unemployment and inequalities in the distribution of income in Turkey. Due to being clandestine and incompetency of language, a great proportion of the immigrant workers are engaged in jobs unrelated to their profession and training. Compared to the U.S. labour they are usually paid below the minimum wage and have longer working hours under harsh working conditions. A great proportion of the immigrant workers, including the legal workforce usually lack social protection and benefit such a health, medical and employment security. They are also faced with unemployment though not for a long period.

Key Words: Immigrant Workforce, Turkish Immigrant Workers, Risk Faced By Immigrant Workers.

GİRİŞ

Küreselleşmenin ekonomik ve sosyal sonuçlarına bağlı olarak sayıları hızla artan ve artmaya devam edecek olan göçmen işçiler, dünya nüfusu içerisinde azımsanmayacak bir öneme sahiptirler. ILO tahminlerine göre, ailesi ile birlikte bugün Afrika'da yaklaşık olarak 20 milyon, Kuzey Amerika'da 18 milyon, Merkezi ve Güney Amerika'da 12 milyon, Güney ve Doğu Asya'da 7 milyon, Ortadoğu'da 9 milyon ve Avrupa kıtasında 30 milyon göçmenin bulunması, bu durumu kanıtlamaktadır (ILO, 2002: 1).

Uluslararası alanda sayıları itibariyle azımsanmayacak bir öneme sahip olmalarına rağmen göçmen işçiler, göç süresince ve göç ettikleri ülkelerde kültürel, sosyal ve ekonomik bakımdan birçok sorunla karşılaşmaktadırlar. Öncelikle göçmen işçiler ILO Sözleşmeleri ve Tavsiye Kararları ile BM Sözleşmeleri gibi uluslararası sözleşmelerle kendilerine tanınan haklardan yararlandırılmamakta, göç ettikleri ülkenin vatandaşlarına göre genelde ücret, çalışma süresi vb. çalışma koşulları açısından olumsuz koşullarla karşılaşmaktadırlar (Cholewinski, 1999: 2-4; ILO, 1999: 1-3).

Göç olayının neden olduğu insani sorunların, göçün yasa dışı yollardan yapılması halinde çok daha ciddi sorunlara yol açtığı da bilinen bir gerçektir. Yasal göçmen işçilerin bile, kültürel, sosyal ve ekonomik haklar bakımından göç ettikleri ülkenin vatandaşlarına göre karşı karşıya kaldığı ayrımcılık, yasal olmayan göçmen işçilere daha ciddi boyutta yansımaktadır. Ücret ne kadar düşük ve iş koşulları ne kadar ağır olursa olsun, önemli ölçüde işsizlik ve elde edilen gelirin düşüklüğü gibi ekonomik nedenlerle göç eden bu işçilerin çalışma istekleri, kendilerini çalıştırmaya eğilimli kişiler tarafından bilinmektedir (Lordoğlu, 2003: 31). Haksız rekabet koşullarının sağlayacağı menfaatlerden yararlanmak amacı taşıyan bu kişilerin sahip oldukları bu bilgi, bir de "yasal olmama ya da kayıtlı olmama" hali ile birleşince, yasa dışı göçmen işçilerin çalışma koşulları ve gelir düzeyleri göç ettikleri ülkenin vatandaşlarına ve hatta yasal göçmen işçilere göre çok daha olumsuz hale dönüşebilmektedir.

Göçmen işçilerin karşılaştıkları bu sorunların, ABD'ndeki Türk göçmen işçiler açısından irdeleneceği bu araştırmada, öncelikle ABD'ndeki Türk göçmen işçilerin ABD'ne giriş tarihleri, giriş biçimleri, ABD'ndeki statüleri ve ABD'ne göç etme nedenleri saptanacak, daha sonra çalışma koşullarına ilişkin sorunları üzerinde durulacaktır.

I. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

1. Çalışma Grubu

Araştırma, Giresun'dan ABD'ne göç etmiş, ABD'nin Connecticut eyaletinin Bridgeport, New Hawen ve Denbury kentinde yaşayan 92 Türk göçmen işçiden oluşan çalışma grubu üzerinde gerçekleştirilmiştir. 13 anket ise, yönergeye uygun şekilde doldurulmadığından analiz dışında tutulmuştur. Çalışma grubuna dahil edilen Türk göçmen işçilerin %24.69'u (20) 36-40, %23.46'sı (19) 31-35, %22.22'si (18) 26-30 yaşları arasında, %17.28'i (14) 41 yaş ve üzeri ve %12.35'i (10) ise 25 yaş ve altında; %92.6'sı (75) erkek, %7.40'ı (6) ise kadın; %48.1'i (39) lise, %18.5'i (15) Ortaokul, %12'si (10) ilkokul, %9.9'u (8) üniversite mezunu, %9'u (7) okur-yazar ve %2.5'i (2) okur-yazar değil; %67.90'ı (55) evli,

%23.50'si (19) bekar, %8.60'ı (7) boşanmış; %61.73'ü köy, %20.99'u il, %17.28'inin kasaba/ilçe kökenlidir. Çoğunluğunun babası çiftçi (%33.33) ve esnaf (%23.46), neredeyse tamamının annesi (%96.30) ev hanımıdır. Yine çoğunluğunun babası ilkokul mezunu (%62.96), annesi ise okur-yazar değildir (%44.45). Annesi üniversite mezunu olan Türk göçmen işçi hiç yokken, babası üniversite mezunu olan sadece bir işçi vardır.

2. Veriler ve Toplanması

Literatür taraması yapılarak, yurtdışında ve yurtiçinde işçi profiline belirlenmesine yönelik araştırmalardaki veri toplama araçları gözden geçirilerek hazırlanan veri toplama aracı, araştırmanın amacına uygun olarak Giresun'dan ABD'ne göç etmiş Türk göçmen işçilerin demografik ve kökene ilişkin özelliklerini, ABD'ne göç etme tarihleri ile giriş biçimleri ve göç etme nedenlerini, ABD'ndeki statülerini, çalışma koşullarını ve çalışma yaşamında karşılaştıkları sorunları, gelir düzeylerini ve gelecek beklentilerini saptayacak biçimde yapılandırılmıştır. Veri toplama aracında yer alan soruların kapalı uçlu olmasına çalışılmış, ancak bazı soruların niteliği dikkate alınarak yarı açık uçlu ve açık uçlu sorulara da yer verilmiştir.

Araştırmacı tarafından geliştirilen veri toplama aracı, dil bakımından bir uzman tarafından incelenmiştir. Kapsam geçerliği açısından ise, üniversitelerde görev yapan alan uzmanlarının görüşlerine başvurulmuştur. Alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda, veri toplama aracının deneme formu, son şeklini almıştır. Geçerlik ve güvenilirlik analizinin yapılabilmesi için veri toplama aracı deneme formu, ön deneme grubu olarak çalışma grubu dışında kalan Bridgeport'da rastgele seçilen 8 göçmen işçiye uygulanmıştır. Ön deneme sonucunda maddelerin gayet iyi anlaşıldığı, ancak çok az sayıda maddenin ifade değişikliği gerektirdiği anlaşılmıştır. İfade değişikliği gerektiren maddeler değiştirilerek veri toplama aracına son şekli verilmiştir.

Veriler, bu şekilde geliştirilen 79 kapalı ve açık uçlu sorudan oluşan anket formu ve yüz yüze görüşmeler yoluyla çalışma grubunda

yer alan 92 Türk göçmen işçiye uygulanarak toplanmıştır. Anket uygulamasının hangi şehirde kaç kişiye uygulanacağına ilişkin olarak herhangi bir kota konulmamıştır. Türk göçmen işçilerin %30.86'sı (25) Bridgeport'da, %59.26'sı (48) New Haven'da ve %9.88'i (8) ise Denbury'de çalışmaktadır. New Haven Türk göçmen işçilerin kurdukları dernek, camii, işyeri ve kafelerin bulunduğu bir şehirdir. Yeni bir çevrede karşılıklı yardıma duyulan ihtiyaç ya da aynı bölgeden gelmiş olmanın verdiği yakınlık temelinde gelişen sosyal ilişkiler nedeniyle Türk göçmen işçilerin büyük bir çoğunluğunun New Haven'da çalışması beklenen bir durumdur.

3. Verilerin Çözümlemesi

Çalışma grubuna dahil edilen Türk göçmen işçilerden elde edilen verilerin çözümlemesinde SPSS 13.00 istatistik paket programından yararlanılmıştır. Anketteki açık uçlu sorulardan ve yüz yüze görüşmeler ile elde edilen veriler değerlendirilip tasnif edildikten sonra kapalı uçlu sorulara verilen cevaplar ile birlikte bilgisayar ortamına aktarılmış ve SPSS kullanılarak elde edilen sonuçlar frekans ve yüzde dağılımı biçiminde gösterilmiştir.

II. ARAŞTIRMA BULGULARI VE YORUMLAR

1. Türk Göçmen İşçilerin ABD'ne Giriş Tarihleri

Çalışma grubuna dahil edilen Türk göçmen işçilerin kendi beyanlarına dayalı olarak ABD'ne giriş tarihlerine göre dağılımları incelendiğinde; %59.26'sının (48) 1990-1999 tarihleri arasında, %20.99'unun (17) 2000-2003 tarihleri arasında, %18.52'sinin (15) 1980-1989 tarihleri arasında ve %1.23'ünün (1) de 1970-1979 yılları arasında ABD'ne giriş yaptığı görülmektedir. Bu sonuç, ABD'ne Türk işgücü göçünün yoğun bir şekilde 1980'lerde başladığını ve 1990'lı yıllarda arttığını ve 2000 yılından itibaren azalmaya başladığını göstermektedir. Bu sonuca bağlı olarak Türk işgücünün ABD'ne göçünün, uluslararası işgücü göçündeki hareketliliğin yoğun olduğu dönemlerde arttığı; 11 Eylül olaylarının hemen ardından ABD'nin yasa dışı yollardan ülkeye girişi önleyici, sıkı göç kontrol politikalarını izlemeye başladığı tarihten

itibaren ise azaldığı söylenebilir. Sıkı göç kontrol politikaları göç alan ülkenin yasal giriş koşullarını ağırlaştırılması, göçün hareket ettiği noktalardan ülkeye girene kadar olan transit yolculuk esnasında kontrolün artırılması ve göçmenleri transit ülkenin sınırları dışına taşırmamak için geri kabul anlaşmaları yapılması şeklinde üç aşamalı olarak sınıflanabilir (Lordoğlu, 2003: 35). Gerçekten de ABD'nde söz konusu bu politikalara, özellikle 11 Eylül olaylarından sonra etkinlik kazandırılarak, ülkeye yasal giriş koşulları ağırlaştırılmıştır.

2. Türk Göçmen İşçilerin ABD'ne Giriş Biçimleri

Çalışma grubuna dahil edilen Türk göçmen işçilerin kendi beyanlarına dayalı olarak ABD'ne giriş biçimlerine göre dağılımları incelendiğinde; %43.21'inin (35) turist vizesi ile, %29.63'ünün (24) kaçak olarak (yasa dışı yollardan), %24.69'unun (20) göçmen vizesi ile ve %2.47'sinin (2) de öğrenci vizesi ile ABD'ne giriş yaptığı görülmektedir. ABD'ne yasa dışı yollardan kaçak olarak giren 24 işçiden 3'ü başkasına ait pasaportla, 15'i gemi ile 6'sı da vizesiz Kanada üzerinden ABD'ne giriş yapmıştır. Kanada üzerinden vizesiz giriş yapanların 3'ü gemi ile Kanada'ya kaçak giriş yaptığını, 3'ü de Kanada'ya vizeli giriş yaptığını beyan etmiştir. Bu sonuç, ABD'ne göç eden Türk göçmen işçiler için transit geçiş ülkesinin Kanada olduğunu ve yasa dışı yollardan giriş yapanların çoğunluğunun ABD'ne turist vizesi ve gemi ile giriş yaptığını göstermektedir.

Bugün birçok Avrupa ülkesine yasal olmayan yollardan giren göçmen işçiler gibi, ABD'ne yasal olmayan yollardan giren göçmen işçiler de "insan tacirleri" olarak adlandırılan aracilar vasıtasıyla ABD'ne giriş yapmaktadırlar. Bu aracilar, kişi başına belirli bir ücret karşılığında son dönemde sıkılaştırılan göç kontrol politikaları nedeniyle çoğunlukla deniz yolu ile bu kişileri belirlenen ülkenin sınırından yasal olmayan bir şekilde geçirmektedir (Ekin, 2001: 12). Ancak bu aracilar, deniz yolu dışında çeşitli şekillerde de yasal olmayan yollardan göçmenlerin ABD'ne girişinde rol oynamaktadırlar. Nitekim turist vizesi ile ABD'ne girenlerin vizelerini de görünürde işadamı olmakla birlikte, aslında

insan taciri olarak görev yapan bu aracilar almaktadırlar. Göçmenlerin beyanlarına göre, aracilar turist vizesi alma işini 12.000-17.000\$ karşılığında yapmaktadırlar. Ayrıca göçmenler, tek bir kişi için bu miktarın 10.000\$'a kadar indirilebildiğini, çocuk sayısına bağlı olarak da 17.000\$'ın üzerine çıkarılabildiğini ifade etmektedirler. Yine göçmenler tarafından bazı araciların ABD vizesi almayı taahhüt ettikleri kişilere ABD vizesi başvuru öncesinde Fransa ve Almanya gibi ülkelere giriş yaptırdıkları da ileri sürülmektedir. Son zamanlarda ise, ABD'ne giriş yapan bazı Türk göçmen işçilerin, ilgili aracilar vasıtasıyla ABD'ne Almanya üzerinden giriş yaptıkları da belirtilmektedir.

ABD'ne deniz yolu ile yapılan girişe göre maliyeti daha yüksek olan turist vizesi ile giriş, daha çok Türkiye'de bulunan eşler tarafından gerçekleştirilmektedir. Ayrıca göçmenlerin beyanlarına göre, turist vizesi ile girenlerin ekonomik durumlarının deniz yolu ile giriş yapanlara göre daha iyi olduğu da görülmektedir. ABD'ne deniz yolu ile giriş yapanlar, turist vizesi ile girişin ekonomik maliyetinin yüksekliği nedeniyle deniz yolunu tercih etmektedirler. 1990 yılından sonra turist vizesi ile ABD'ne girenlerin oranında, özellikle Meksika ve Kanada'nın vize uygulamaya başlamasından sonra büyük bir artış görülmektedir. 1990'lara kadar yasa dışı giriş yapanların büyük çoğunluğu ABD'ne Meksika ve Kanada üzerinden girmektedir. Ayrıca Göçmen vizesi ile girenlerin oranında da özellikle son beş yılda artış olduğu görülmektedir. Bilindiği üzere, ABD nüfus veya işgücü yetersizliği gibi sebeplerle her yıl DV1 yöntemi* ile önceden belirlendiği ülkelere belirli bir kota sınırlaması dahilinde başvuruda bulunanlar arasından kura ile binlerce kişiye oturma izni vermektedir. Bu bakımdan ABD'ne göçmen

* DV1 Yöntemi, yeşil kart çekilişi olarak da adlandırılmaktadır. Yeşil kart çekilişi, ABD'nin her yıl kendisine hiç göç vermeyen veya az göç veren ülkelerin vatandaşlarının katılabildiği, rastgele yapılan bir çekiliş ile çekilişe katılan talihlilere süresiz oturma ve çalışma izni (göçmen vizesi veya yeşil kart) verdiği bir yöntemdir. Bu yöntem ile ABD her yıl, 55.000 kişiye göçmen vizesi verir. Ancak çekilişe katılan ülkelere belirli bir kota uygulanır. Bu konuda bkz.: [http://www.unitedstatesvisa.co.uk/US_Visa_Permanent_Residency_Visas.htm#DV-1_Visas_\(the_Green_Card_Lottery\)](http://www.unitedstatesvisa.co.uk/US_Visa_Permanent_Residency_Visas.htm#DV-1_Visas_(the_Green_Card_Lottery)).

vizesi ile girenlerin oranındaki artış, DV1 Yöntemi ile yapılan kura çekilişlerinde Türkiye'ye ayrılan kotanın arttırılması ile açıklanabilir.

3. Türk Göçmen İşçilerin ABD'ndeki Statüleri

Çalışma grubuna dahil edilen Türk göçmen işçilerin kendi beyanlarına dayalı olarak ABD'ndeki statülerine göre dağılımları incelendiğinde; %50.62'sinin (41) kaçak (yasa dışı), %27.16'sının (22) oturma izinli, %14.81'inin (12) vatandaş ve %7.41'inin (6) de çalışma izinli olduğu görülmektedir. Çalışma iznine sahip 6 göçmen işçiden biri öğrencidir. Bu sonuca göre, ABD'ndeki göçmen işçiler de, yasal göçmen işçiler ve yasal olmayan göçmen işçiler olmak üzere ikiye ayrılarak incelenebilir (Arayıcı, 1995; Gençler, 2002: 29, 30). Bu ayırımı göre, oturma ve çalışma izni olanlar yasal göçmen işçi, kaçaklar ise yasal olmayan göçmen işçidir. ABD'nde sonradan vatandaşlığa geçen kişiler de yasal göçmen işçi sayılmaktadır. Zira Avustralya, Yeni Zelanda, Kanada da olduğu gibi, ABD'nde de göçmen nüfusu, kişilerin yabancı bir ülkede doğmuş olması noktasından hareket edilerek tanımlanmaktadır. Bu nedenle ülke uyruğuna kabul edilen vatandaşlar göçmen olarak değerlendirilmektedir (Coppel vd., 2001: 6). Kaçak statüde olanlar, girişleri yasal çalışmaları yasal olmayanlar ya da tamamen yasadışı yollardan ülkeye giren ve çalışmaları yasal olmayan kişilerdir. Belirtilen durumlardan birinde bulunan ve çalışan bireylerin statüleri, ABD'nin hukuk kurallarına aykırı durum oluşturmaktadır (FEV, 1995: 10). Yabancı kaçak işçi, bulunduğu ülkeye vatandaşlık tabiiyeti ile bağı olmadan, mevcut yasal düzenlemelere uygun oturma, çalışma izni veya konaklama izni bulunmayan birey olarak tanımlanabilir (Gençler, 2002: 32). ABD'ne giriş biçimlerine göre kaçak olduklarını belirten kişilerin sayısındaki artış, turist vizesi ile giriş yapanların vize süreleri dolmalarına rağmen ABD'nden ayrılmayarak çalışmalarını sürdürmeleri ile açıklanabilir. Zira kaçak çalışan işçiler, hem girişleri hem de ABD'nde kalış biçimleri yasal olmayan kişiler olabileceği gibi, girişleri yasal olup çalışması yasal olmayan başka bir deyişle turist vizesi ile ülkeye girip vize süresi dolmasına rağmen çalışmasını sürdüren kişiler de olabilir (Karadeniz, 1999: 416, 417). Bu

nedenle ülkeye yasa dışı yollardan giren çalışma grubuna dahil 24 kaçak işçiye, turist vizesi ile giren 17 işçi daha eklenmiştir. ABD'ne turist vizesi ile girenlerin bir kısmı ise, oturma ya da çalışma izni almış, bir kısmı da ABD vatandaşlığına geçmiştir. ABD'ne turist pasaportu ile giren ve belirli bir süre sonra oturma izni alanların birkaç istisna dışında hemen hemen hepsi, anlaşmalı evlilik yoluyla bu izni almışlardır. Bir kaçı da ABD vatandaşı olan veya ABD'nde oturma izni olan bir Türk ailesinin kızı ile evlenerek oturma izni almıştır. Bu şekilde oturma izni alanlardan bazıları da bir süre sonra ABD vatandaşlığına başvurarak ABD vatandaşı olmuştur. Çalışma grubuna dahil edilen Türk göçmen işçilerden anlaşmalı evlilik yoluyla veya ABD vatandaşı olan veya ABD'nde oturma izni olan bir Türk ailesinin oğluyla evlenerek oturma izni alan kadın göçmen işçi yoktur. Zira aileyle yeniden bir araya gelmek amacıyla yapılan göç dışında başka bir nedenle kadın işçilerin genellikle geleneksel Türk aile yapısına uygun olarak ABD'ne göç etmedikleri, etseler bile aynı gerekçelerle bu yollara başvuramadıkları görülmektedir.

4. Türk Göçmen İşçilerin ABD'ne Göç Etme Nedenleri

Çalışma grubuna dahil edilen Türk göçmen işçilerin kendi beyanlarına dayalı olarak ABD'ne göç etme nedenlerine göre dağılımları incelendiğinde; %81.48'inin (66) işsizlik, ücret düşüklüğü, gelir yetersizliği, daha yüksek kazanç elde etme isteği, daha iyi iş olanakları, Türkiye'deki işi sevmeme, doların cazibesi, daha iyi bir gelecek ve maddi imkansızlıklar gibi ekonomik nedenlerle, %12.35'inin (10) eş ya da ailelerin ABD'nde yaşamasına bağlı olarak yeniden aileleriyle bir araya gelmek amacıyla ve %6.17'sinin (5) ise eğitim, ABD'nde yaşama isteği, siyasal haklara yapılan baskılar, macera ve ailenin zorlaması gibi diğer nedenlerle ABD'ne göç ettiği görülmektedir.

Bilindiği üzere, göçe neden olan ya da göç etmeyi teşvik eden faktörler, olağanüstü durumlar hariç ekonomik bakımdan genellikle ikiye ayrılmaktadır (Visco, 2000: 8; Coppel vd., 2001: 11). Bunlardan birincisi, "itici faktörler" olarak adlandırılan göç veren ülkedeki göç etmek yönündeki ilgi ve isteği etkileyen arz yanlı faktörlerdir. İkincisi

ise “çekici faktörler” olarak adlandırılan göç alan ülkedeki göçmenlere yönelik talebi etkileyen talep yanlı faktörlerdir. İtici faktörler, göç veren ülkedeki çalışma olanaklarının yetersiz olması, işsizlik ya da gelir düzeyinin düşüklüğü, mesleki araştırma ve çalışma için araçların yetersizliği ve ilgisizlik, yetenekten çok kıdeme önem veren katı idari düzen, siyasal haklara yapılan baskılar, siyasal belirsizlikler, iş ve aile ortamındaki huzursuzluklar gibi nedenler olabilir. Çekici faktörler ise, yüksek ücretler, mesleki çalışma için istikrar, demokratik hak ve özgürlüklerde ilerilik ve yabancı eşle evlilik gibi nedenlerdir. Bu çerçevede araştırma sonucuna göre, çalışma grubuna dahil edilen Türk göçmen işçilerin ABD'ne göç etmelerine neden olan Türkiye'deki itici faktörlerin işsizlik veya çalışma olanaklarının bulunmaması ve gelir dağılımındaki eşitsizliğe bağlı olarak gelir düzeyinin düşüklüğü (Ersel, 2001: 39-41) gibi ekonomik nedenler; ABD'ndeki çekici faktörlerin ise, daha iyi iş olanakları, daha yüksek ücretler, aileyle bir araya gelme gibi ekonomik ve ekonomik olmayan nedenler olduğu söylenebilir.

Küreselleşme süreciyle birlikte gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasında artan ekonomik eşitsizliğin uluslararası göç hareketlerini güçlendirmesine (Temiz, 2004: 36) bağlı olarak, ABD'ndeki göçmenlerin önemli bir kısmının kişi başına milli gelir düzeyinin son derece düşük olduğu ülkelerden geldiği görülmektedir (Vishwanath, 1991; Burda, 1995. Akt. Coppel vd., 2001: 13). Bu bakımdan ABD ile Türkiye arasındaki önemli nispi gelir düzeyi farklılıklarının (Werner, 1994: 147-164) ABD'ne göçü teşvik eden tek faktör olmasa da önemli bir faktör olduğu söylenebilir. Ayrıca göç olgusu, göç nedeniyle ortaya çıkması beklenen ulaşım ve yerleşim maliyetleri gibi bazı maliyetler ve faydalar kadar, göç edilen ülkenin göçmen politikasına ve bazı ekonomik olmayan faktörlere de bağlıdır (Werner, 1996: 1, 2; Visco, 2000: 8; Coppel vd., 2001: 5, 12). Ayrıca Türk göçmen işçilerin ABD'ni tercih etmesinde ABD'ndeki bazı mekanizmalar ve düzenlemeler de etkili olmaktadır. Bunlar;

- Ailenin yeniden bir araya gelmesini sağlamak amacıyla vatandaşların eşleri ile yakın akrabalarının sürekli ikamet edecek şekilde ülkeye girişine izin veren düzenlemeler,
- Bireylerin genellikle istihdam ve iş amaçlarına yönelik olarak ülkeye giriş yapmasına olanak tanıyan mekanizmalar ve
- Yabancı ülke vatandaşlarının ülke uyruğuna kabul edilmelerine yönelik düzenlemelerdir.

OECD ülkeleri arasında kesin rakamlarla en çok göçmen kabul eden ülke olma konusundaki tarihsel özelliğini, bugün de devam ettiren ABD'nin, söz konusu bu göç politikaları ile göç etme nedenleri örtüştüğü için, göç etmek isteyen kişiler tercihlerini ABD'nden yana kullanmaktadır. ABD'ne yasal olarak yeni giriş yapanların 3/4'ünün ailenin yeniden bir araya gelmesi ile bağlantılı olduğu ve bu grubun birinci büyük göçmen grubunu oluşturduğu, ikinci büyük göçmen grubunu ise çalışma amacıyla ülkeye giriş yapanların oluşturduğu görülmektedir (Coppel vd., 2001: 5, 8). Benzer şekilde çalışma grubuna dahil edilen Türk göçmen işçilerden yasal olarak ABD'ne giriş yapanlar içerisinde ailenin yeniden bir araya gelmesi amacıyla ABD'ne göç edenler önemli bir çoğunluğu oluşturmaktadır.

Aynı zamanda göç politikaları gibi, bir başka ülkede yaşamak amacıyla göç etmenin beraberinde getirdiği psikolojik gerilim ile dil ve kültürel farklılıklar gibi ekonomik olmayan faktörler de, hangi ülkeye gidileceğinin seçilmesi kadar, göç etme kararının alınmasında etkili olmaktadır. Ancak zorlaştırıcı nitelikteki bu unsurlar, gidilecek olan ülkedeki göçmen ilişkileri tarafından kısmen azaltılabilmektedir. Dolayısıyla göç edilecek ülke olarak ABD'nin seçilmesinde yoğun göçmen ilişkilerinin varlığı, son zamanlarda göç edenlerin terk ettikleri ülkeyle olan etkileşimleri, ailenin yeniden bir araya gelmesini mümkün kılan programlar ve daha önceden gelen göçmenlerin yerleşim şekilleri kuvvetli bir dinamik itici güç sağlamaktadır (Carrington vd., 1996. Akt. Coppel vd., 2001: 13).

Başlangıçta kendi ülkelerindeki yaşam koşullarını iyileştirmek için daha yüksek ücret elde etmek ve yeterli düzeyde tasarruf yapmak amacıyla ABD'nde sınırlı bir süre kalmayı düşünmelerine rağmen Türk göçmen işçilerin önemli bir kısmı geri dönmekte yasal veya yasal olmayan biçimde kalış sürelerini uzatmaktadırlar. ABD'nde kalış sürelerini uzatanların zamanla kendi aralarında ve yeni gelen göçmenlerle sosyal ilişkilerini geliştirdikleri görülmektedir. Geliştirilen sosyal ilişkiler bağlamında ise, akrabalık ve arkadaşlık gibi yeni ilişki biçimlerinin ortaya çıktığı ve bu ilişkilerin yeni gelenler için iş bulmayı kolaylaştırdığı ve yerleşim maliyetlerinin azaltılmasına katkı sağladığı görülmektedir. Dolayısıyla Türk göçmen işçilerin son dönemde ABD'ne yönelişi sadece itici ve çekici faktörlere bağlı olarak açıklanamaz.

5. ABD'ndeki Türk Göçmen İşçilerin Çalışma Yaşamında Karşılaştıkları Sorunlar

5.1. Sahip Olunan Niteliği Çok Sınırlı Ölçüde Kullanabilme

Çalışma grubuna dahil edilen Türk göçmen işçilerin yaptıkları işlere göre dağılımları incelendiğinde; %85.19'unun (69) lokanta işkolunda garson, bulaşıkçı, aşçı, pizzacı vs. olarak, %14.81'inin (12) lokanta dışında değişik işkollarında mühendis, bankacı, market ve fabrika işçisi vs. olarak çalıştığı görülmektedir. Bu sonuç, Türk göçmen işçilerin formel piyasanın dışında ve denetim imkanının görece olarak az olduğu niteliksiz işkollarından biri olan lokanta işkolunda yoğunlaştıklarını ortaya koymaktadır (Lordoğlu, 2003: 32, 33; Şimşek, 2002: 4). Ayrıca Türk göçmen işçilerin sahip oldukları meslek ve almış oldukları eğitim ile yaptıkları işler arasındaki ilişkiye bakıldığında, sahip oldukları mesleğe ve almış oldukları eğitime uygun nitelikteki bir işte çalışanların sayısının son derece sınırlı olduğu görülmektedir. Kendilerinin de ifade ettiği gibi, bu durumun en önemli nedeni yeterli düzeyde dil bilmemeleridir. Nitekim eğitimini ABD'nde tamamlamış ve uzun yıllardan beri ABD'nde yaşayan göçmen ailelerin çocuklarının meslek ve eğitimlerine uygun işlerde çalışmalarını da meslek ve eğitime

uygun iş için yeterli dil düzeyine sahip olmanın önemini ortaya koymaktadır (Güler, 2004: 203-211).

5.2. Kötü Koşullarda Çalıştırılma

ABD'nde lokanta işletmelerinde çalışan Türk göçmen işçilerin yaygın olarak enformel istihdam edildiği görülmektedir. Bu işçilerin iş ilişkilerinin kuruluşu da son derece esneklik (The Economist, 1997: 55, 56). Bu esneklik özellikle kaçak çalışan işçiler açısından yasal çalışma sürelerine uyulmaksızın, düşük ücretle ve sigortasız çalıştırılma gibi çok daha kötü çalışma koşullarını beraberinde getirmektedir.

5.2.1. Yasal Çalışma Süresinin Üzerinde Çalıştırılma

Yasal çalışma süresinin uygulanması bakımından vatandaşlar ile göçmen işçiler, yasal göçmen işçilerle yasal olmayan göçmen işçiler arasında belirgin farklılıklar söz konusudur. Bir ABD vatandaşı yasal haftalık çalışma süresine göre lokanta işlerinde haftada 40 saat (DOL-BLS, 2003: 1) çalışmakta iken göçmen işçilere çoğunlukla 40-60 saat arasında değişen haftalık çalışma süresi uygulanmaktadır. Kaçak işçiler ise yaygın olarak 50 saatin üzerinde ve hatta 70 saate varan sürelerle, bir günlük haftalık ücretsiz izin dışında hiç dinlendirilmeksizin çalıştırılmaktadır. Ücretli izin hakkına sahip olmayan bu işçiler, günlük ihtiyaçlarını karşılayabilmek için neredeyse tüm zamanlarını çalışarak geçirmektedirler.

5.2.2. Düşük Ücretle Çalıştırılma

Diğer göçmen işçiler gibi, Türk göçmen işçilerin de maruz kaldığı bir diğer olumsuz çalışma koşulu ise düşük ücret uygulamalarıdır. Connecticut eyaletinde lokantalarda haftalık çalışma süresi 40 saat olup, araştırmanın yapıldığı 2004 tarihi itibarıyla saatlik asgari ücret 7.10\$'dır (DOL-BLS, 2005: 1; CDL,2008:1). Buna göre, bir işçinin haftalık asgari ücretinin en az 284\$ olması gerekir. Oysaki çalışma grubuna dahil edilen Türk göçmen işçilerin %13.58'inin (11) 200\$ ve altında, %48.15'inin (39) 201-300\$ arasında, %22.22'sinin (18) 301-500\$ arasında, %8.64'ünün (7) 501-800\$ arasında, %11.11'inin (9) 801\$ ve üzerinde ücret aldığı

görülmektedir. Bu sonuç, çalışma grubuna dahil edilen Türk göçmen işçilerin büyük bir çoğunluğunun Connecticut eyaletinde uygulanmakta olan asgari ücretin altında ve sınırında çalıştırıldığını göstermektedir. Çalışma grubuna dahil edilen Türk göçmen işçiler, son dönemlerde ücretlerdeki azalmanın en büyük nedeninin Meksika ve Filipinlerden gelen kaçak işçilerden kaynaklandığını ileri sürmektedirler.

Türk göçmen işçilerin ücretlerinin düşük oluşu, sadece onlara has bir özellik ya da uygulama değildir. Tüm dünya ülkelerindeki ve ABD'ndeki yabancı işçiler de aynı sorunla karşı karşıyadır. 1960'larda ABD'nde yaşayan göçmen işçiler ortalama olarak bir ABD vatandaşından yaklaşık olarak %4 daha fazla kazanırken, günümüzde bir göçmen işçi, ABD vatandaşı olan bir çalışana göre yaklaşık %23 daha az kazanır hale gelmiştir. Ülkeye yeni giren bir göçmen işçi ise, ABD vatandaşından %34 daha az kazanmaktadır. Nitekim El Salvador ve Meksika'dan gelen göçmen işçilerin, ABD vatandaşlarına göre %40 daha az kazandığı görülmektedir (Borjas, 1999: 3-5).

5.2.3. Sigortasız Çalıştırılma

Diğer göçmen işçiler gibi, Türk göçmen işçilerin de maruz kaldığı bir diğer olumsuz çalışma koşulu ise sigortasız çalıştırılmadır. Çalışma grubuna dahil edilen Türk göçmen işçilerin sigortalı olup olmamalarına göre dağılımları incelendiğinde; %70.40'ının (57) hiç sigortalı olmadığı, %29.60'ının (24) ise sigortalı olduğu görülmektedir. Bu sonuç, Türk göçmen işçilerin büyük bir çoğunluğunun yasal göçmen işçiler de dahil sigortasız çalıştırıldığını göstermektedir. Sigortalı olan 24 kişinin de emeklilikle ilgili pek bilgisi olmadığı anlaşılmaktadır. Kendi beyanlarına göre, 20 kişinin 3'ü emeklilik hakkında bilgisi olmadıklarını, 5'i 20 yıldan fazla çalışmaları gerektiğini, 12'si 65 yaşında emekli olacaklarını ve 4'ü de Türkiye'den emekli olduklarını ve emekliliğe ihtiyaç duymadıklarını belirtmektedir. Ancak sigortalı olmayanların zaten emekli olamayacaklarından emin oldukları görülmektedir. Bilgi eksikliklerine rağmen gerek sigortalı olanların gerekse sigortasız olanların büyük bir çoğunluğunun emekli oluncaya kadar çalışmak

istedikleri görülmektedir. Çalışma grubuna dahil edilen işçilerin %54.32'si (44) emekli oluncaya kadar çalışacağını %45.68'i (37) ise, emekliliği beklemeden Türkiye'ye döneceklerini beyan etmektedir. Bu duruma bağlı olarak sigortasız olarak çalışan kaçak işçilerin bir kısmının yasal olmayan durumdan yasal duruma geçme umutlarını yitirmedikleri de söylenebilir.

ABD'ndeki Türk göçmen işçilerin sigortasız çalıştırılmaları, özellikle sağlık yardımlarından yararlanma bakımından sorun oluşturmaktadır. Nitekim çalışma grubuna dahil edilen Türk göçmen işçilerin %3.7'si (3) sağlık yardımlarından yararlanabilmekte iken, %96.3'ü (78) sağlık yardımlarından yararlanamamaktadır. Bu durum, sadece yasa dışı göçmen işçilerin değil, yasal göçmen işçilerin de yeterli ölçüde sağlık yardımı alamadıklarını göstermektedir.

5.3. İş veya İşyeri Değiştirme Zorunluluğu

Diğer göçmen işçiler gibi, Türk göçmen işçilerin karşılaştığı bir diğer sorun ise, iş veya işyeri değiştirme zorunluluğudur. Nitekim çalışma grubuna dahil edilen Türk göçmen işçilerin %40.74'ünün (33) ücret düşüklüğü, %20.99'unun (17) dil bilmeme, %14.81'inin (12) kaçak olma, %9.88'inin (8) işverenle uyuşmazlık, %7.41'inin (6) işi beğenmeme ve %6.17'sinin (5) de işyerinin kapanması, şehir değiştirme, uzun süreli izin kullanma, iş kurma, ulaşım zorlukları gibi nedenlerle iş veya işyeri değiştirdikleri görülmektedir. Bu sonuç, hemen hemen her göçmen işçinin sıklıkla iş ve işyeri değiştirdiğini göstermektedir. Bu durum, kendilerine bağlı birçok faktör ile açıklanabilmesine rağmen daha çok ABD vatandaşlarına göre göçmen işçilerin iş güvencesi ve sosyo-ekonomik güvencelerden yoksun olmaları ile ilgilidir.

5.4. İşsizlik

Türk göçmen işçilerin çalışma yaşamında karşılaştıkları sorunlardan bir diğeri ise işsizliktir. Çalışma grubuna dahil edilen Türk göçmen işçilerin işsizlik sürelerine göre dağılımları incelendiğinde; %43.21'inin (35) hiç işsiz kalmadığı, %56.79'unun (46) ise 1-6 ay arasında değişen sürelerle işsiz kaldığı görülmektedir. Ancak kısa sürelerle işsiz

kalanların sayısı, uzun süre işsiz kalanlara göre daha yüksektir. Uzun süre işsiz kalanların tanıdıklarının az olması nedeniyle iş bulma imkânlarının kısıtlı olduğu tahmin edilmektedir. Ayrıca çalışma grubuna dahil edilen Türk göçmen işçiler, son dönemlerde daha yoğun olarak karşılaştıkları işsizlik sorununun, ücretlerdeki azalmada olduğu gibi, Meksika ve Filipinlerden gelen kaçak işçilerden kaynaklandığını ileri sürmektedirler. Kuşkusuz göçmen işçilerin işsiz kalmalarında, sıklıkla iş veya işyeri değiştirmek zorunda kalışları da etkili olmaktadır.

SONUÇ

Her göçmen hareketinde olduğu gibi, genel olarak kendine has özellikler gösteren ABD'ne yönelen Türk işgücü göçü hareketinin de çoğunluğunu erkeklerin oluşturduğu, genç ve ekonomik açıdan aktif nüfusla başladığı söylenebilir. Araştırma bulguları, Türk işgücünün ABD'ne göçünün yoğun bir şekilde 1980'li yıllarda başladığını, 1990'lı yıllarda artarak devam ettiğini ve 2000 yılından itibaren ise azalmaya başladığını ortaya koymaktadır. Türk işgücünün ABD'ne göçünün 2000 yılından itibaren azalmaya başlamasının en önemli nedeni, ABD'nin 11 Eylül olaylarının hemen ardından yasa dışı yollardan ülkeye girişi önleyici sıkı göç kontrol politikalarını devreye sokmasıdır.

Araştırma bulgularına göre, ABD'nde çalışan Türk göçmen işçiler; "ABD'ne girişleri ve çalışmaları yasal olanlar", "ABD'ne girişleri yasal, çalışmaları yasal olmayanlar" ve "ABD'ne girişleri ve çalışmaları yasal olmayanlar" şeklinde üç gruba ayrılabilir. Birinci grupta yer alanların çoğunluğunu, ailenin yeniden bir araya gelmesi çerçevesinde ABD'ne giriş yapanlar ile DV 1 yöntemi ile göçmen vizesiyle ABD'ne giriş yapanlar oluşturmaktadır. İkinci grupta yer alanların çoğunluğunu turist vizesi ile ABD'ne girenler, üçüncü grupta yer alanların çoğunluğunu ise, gemi ile ABD'ne giriş yapanlar oluşturmaktadır.

Araştırma bulguları, ABD'ndeki Türk göçmen işçilerin işsizlik, ücret düşüklüğü, gelir yetersizliği, daha yüksek kazanç elde etme isteği, daha iyi iş olanakları, Türkiye'deki işi sevmeme, doların cazibesi, daha iyi bir gelecek ve maddi imkansızlıklar gibi ekonomik nedenlerle ve

yeniden aileyle bir araya gelme, eğitim, ABD'nde yaşama isteği, siyasal haklara yapılan baskılar, macera ve ailenin zorlaması gibi diğer nedenlerle ABD'ne göç ettiğini ortaya koymaktadır. Kuşkusuz bu nedenlerle birlikte ABD'nin izlediği göç politikaları da Türk göçmen işçilerin ABD'ni tercih etmesinde etkili olmaktadır.

Araştırma bulgularına göre, ABD'ndeki Türk göçmen işçiler yaygın olarak kaçak olma ve dil yetersizliği gibi nedenlerle enformel istihdam edilmekte, istekli olmamalarına rağmen sıklıkla iş ve işyeri değiştirmekte, çok uzun süreli olmamakla birlikte işsizlik sorunu ile karşı karşıya kalmakta, sağlık yardımlarından yararlanamamakta ve sigortasız çalıştırılmaktadır. Ayrıca araştırma bulguları, diğer göçmen işçiler gibi Türk göçmen işçiler ile ABD vatandaşları arasında çalışma süreleri ve ücretler bakımından belirgin farklılıklar olduğunu; hatta bu farklılıkların, özellikle hem girişleri hem de çalışmaları yasal olmayan diğer göçmen işçiler gibi Türk göçmen işçiler açısından da daha da belirgin olduğunu ortaya koymaktadır.

KAYNAKLAR

- Arayıcı, A. (1995). *Dış Göç Olgusu ve Zararları*. İstanbul.
- Borjas, G. J. (1999). The Top Ten Symptoms of Immigration. Center for Immigration Studies, Retrieved April 17, 1999, Web: <http://www.cis.org/articles/1999/back/199htm>.
- Burda, M. (1995). Migration and the Option Value of Waiting. *CEPR Discussion Paper*, No.1229.
- Carrington, W., Detragiache, E. and Vishwahnath, T. (1996). Migration with Endogenous Moving Costs. *The American Economic Review*, Vol.86, No.4.
- Cholewinski, R. (1999). *International Human Rights Standards and the Protection of Migrant Workers in the Asia Pasific Region*, Retrieved April 17, 2003, Web: <http://www.december18.net/paper1standards.htm>.
- Coppel, J., Dumont, J.-C. ve Visco I. (2001). Trends in Immigration and Economic Consequences. OECD Economics Department Working Papers No:284, Retrieved January 23, 2003, Web: <http://www.oecd.org/pdf/M00002000/M00002743.pdf>.
- Connecticut Department of Labor (CDL), *History of Minimum Wage Rates*, Retrieved December 28, 2008, Web: <http://www.ctdol.state.ct.us/wgwkstnd/wage-hour/history.htm>.
- Ekin, N. (2001). Küreselleşmenin İki Yüzü İstenmeyen "Kaçak Göçmenler Davetli Bilgi İşçileri". *İş Hukuku ve İktisat Dergisi*, TÜHİS Ya., 17, 2, 12-20.
- Ersel, B. (2001). The Social and Political Problems Raised by the Emigration of Turkish Workers. *South-Easth Europe Review*, 4, 37-50.
- FEV (1995). *Türkiye'de Yabancı Kaçak İşçilik*. İstanbul.
- Gençler, A.(2002). Yabancı Kaçak İşçilik Gerçeği ve Türkiye Örneği. *İş Hukuku ve İktisat Dergisi*, TÜHİS Ya., 17, 3, 28-46.
- Güler, M. (2004). *Okyanus Ötesine ABD'de Türk Göçmenler*. Huzur Ofset, İstanbul.
- ILO (2002). Current Dynamics of International Labour Migration: Globalisation and Regional Integration. Retrieved November 17, 2004, Web: <http://www.ilo.org/public/english/protection/migrant/about/>
- ILO (1999). Feature Report: ILO Reviews Instruments on Protection of Migrant Workers Rights. Retrieved December 20, 2004, Web: http://www.migrantsrights.org/ILO_report101199.htm.
- Karadeniz, O. (1999). Türkiye'de Yabancı Kaçak İşçilik. *Türk-İş/99 Yıllığı*, 416-428.
- Lordoğlu, K. (2003). Türkiye'de Yabancıların Kaçak Çalışmaları ve Bağlantılı Sorunlar Üzerine Bir Tartışma", *İş Hukuku ve İktisat Dergisi*, TÜHİS Ya., 17, 6, 18, 1, 31-37.

- Şimşek, B. (2002). *İşgücü Piyasalarının Küreselleşmesi ve Küresel İşgücü Piyasasında Ulusal İşgücü Piyasalarının Yeri*. Retrieved June 24, 2003, Web: <http://www.isguc.org/birgul1.htm>.
- Temiz, H. E. (2004). Küreselleşme Sürecinde Uluslararası Göç Hareketleri, Yoksulluk ve İşgücü Piyasaları. *İş Hukuku ve İktisat Dergisi*, TÜHİS Ya., 18, 5, 35-60.
- The Economist* (1997). Illegal Immigrants Willing, Eager and Cheap. June 7, 55-56.
- U.S Department of Labor Employment Standards Administration Wage and Hour Division (DOL-BLS) (2005). *Connecticut Minimum Wage Rates*. Retrieved April 28, 2005, Web: <http://www.dol.gov/esa/minwage/america.htm#Connecticut>.
- Visco, I. (2000). Immigration, Development and the Labour Market. *Migration:Scenarios for The 21st Century (International Conference)*, Rome, 12-14 July, Retrieved March 21, 2003, Web: <http://www.oecd.org/pdf/M000080000/M00008031.pdf>.
- Vishwanath, T. (1991). Information Flow, Job Search and Migration. *Journal of Development Economics*, Vol.36, No.2.
- Werner, H. (1994). Regional Economic Integration and Migration: The European Case. *The Annals of The American Academy of Political and Social Sciences*, Volume 534, 147-164.
- Werner, H. (1996). Why do Workers Migrate? *Temporary Migration for Employment and Training Purposes and Relevant International Agreements*. Retrieved January 5, 2005, Web: [http://www.coe.int/T/E/Social_Cohesion/Migration/Documentation/Publications_and_reports/Reports_and_proceedings/1996_CDMG%20\(96\)18E.asp#P684_77235](http://www.coe.int/T/E/Social_Cohesion/Migration/Documentation/Publications_and_reports/Reports_and_proceedings/1996_CDMG%20(96)18E.asp#P684_77235).